

**KRAJOWY ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI MLECZARSKICH
ZWIĄZEK REWIZYJNY**

00-682 WARSZAWA ul. HOŻA 66/68

KZSM-ZROS-159/2021

Warszawa, 14.09.2021r.

Pan

Grzegorz Puda

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szanowny Pan Ministrze

W nawiązaniu do prowadzonych konsultacji społecznych projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (wraz z załącznikami), w imieniu Krajowego Związku Spółdzielni Mleczarskich – Związek Rewizyjny zgłaszam następujące uwagi i wnioski do w/w projektu:

Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich – Związek Rewizyjny podtrzymuje swoje wnioski, przedkładane do Pana Ministra, o kontynuowanie działań mających na celu wzrost wsparcia dla rolników, przetwórców rolno-spożywczych oraz dla całego sektora rolno- spożywczego, w tym sektora mleczarstwa, ze środków:

- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Polityki Spójności w ramach następnej perspektywy finansowej.

I. Wniosek ogólny.

Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich – Związek Rewizyjny w związku z pogarszającymi się uwarunkowaniami prowadzenia produkcji rolniczej, w szczególności produkcji mleka zwraca się do Pana Ministra o opracowanie i wdrożenie przez MRiRW nowego, szczególnego mechanizmu wsparcia dla producentów mleka („na szczególne czasy-nadzwyczajne wsparcie”).

W ostatnich latach narasta szereg negatywnych czynników i uwarunkowań zwiększających ryzyko prowadzenia produkcji mleka oraz obniżających jego rentowność.

W zakresie bazy paszowej należy zauważyć radykalne zwiększenie ilości negatywnych zjawisk przyrodniczych:

- znaczna skala wiosennych przymrozków,
- gwałtowne ulewy, skutkujące podtopieniami i wymokami,
- drastyczne i rozległe czasowo i terytorialnie susze,
- burze i porywiste wiatry,

w połączeniu z:

- drastycznym wzrostem cen środków produkcji: nawozów, paliw, środków ochrony roślin, maszyn, części zamiennych, usług, w tym serwisów,
- dodatkowymi kosztami administracyjnymi, w tym np. rejestrowanie i archiwizowanie danych dot. nawożenia, stosowania środków ochrony roślin, ograniczeniami stosowania środków ochrony roślin i nawożenia.

W zakresie produkcji zwierzęcej:

- gwałtowny wzrost kosztów produkcji:
 - drastyczny wzrost cen pasz,
 - wzrost cen innych kosztów: energii elektrycznej, paliw, leków, usług, maszyn i urządzeń, części zamiennych, itp.
- narastanie czynników chorobowych,
- znaczne koszty spełniania wymogów administracyjnych.

Do powyższego należy uwzględnić nadzwyczajne czynniki rynkowe, np.:

- znaczne i nieprzewidywalne wahania cen oraz popytu w skali światowej (w dużym stopniu spowodowane czynnikami spekulacyjnymi a nie obiektywnymi zmianami np. popytu związanego z samym spożyciem i wzrostem demograficznym),
- działania podmiotów o znaczeniu regionalnym a nawet globalnym, w tym zagadnienia związane z praktykami stosowanymi przez wielkie sieci handlowe (o znaczeniu ponadkrajowym),

oraz czynniki nadzwyczajne np. epidemia koronawirusa COVID-19, która w branży mleczarskiej nie tylko spowodowała szereg utrudnień ale także wpłynęła na wzrost kosztów produkcji mleka w gospodarstwach rolnych i przetworów mleczarskich w zakładach przetwórczych – mleczarniach.

Na powyższe nakładają się dodatkowe czynniki, które w okresie najbliższych lat spowodują istotne zwiększenia kosztów produkcji mleka oraz utrudnienia dla produkcji mleka:

- w związku z bardzo ambitnymi celami klimatycznymi w skali UE, w konsekwencji będzie to w najbliższych latach skutkować dalszymi ograniczeniami w produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz stałymi, dużymi wzrostami kosztów produkcji,
- na bazie doświadczeń ostatnich lat należy także z ostrożności przewidywać wystąpienie dodatkowych, niespodziewanych zdarzeń i czynników wpływających na uwarunkowania produkcji mleka.

Należy także uwzględnić specyfikę produkcji mleka:

- długi okres uruchomienia lub wzrostu produkcji mleka – okres ok. 2 lat (czas wyhodowania nowej krowy) nie licząc innych uwarunkowań i kosztów, np. budowa, modernizacja obór, czas niezbędny na produkcję i dostawę maszyn i urządzeń, inwestycje na modernizację mleczarni, rozwój bazy paszowej, itp.
- szczególna „wrażliwość” mleka jako surowca – oczywisty fakt cyklicznej produkcji mleka (konieczność udoju mleka w określonych jednostkach czasu), bardzo krótki czas od pozyskania mleka do jego dostawy do mleczarni, konieczność

zachowania odpowiedniego „reżimu” podczas pozyskania mleka i podczas transportu do mleczarni, w tym zagadnienia przestrzegania rygoru sanitarnego i temperatur.

Wszystkie powyższe czynniki i okoliczności będą powodować, stały i znaczący wzrost kosztów produkcji mleka i przetworów mleczarskich.

Należy także zakładać, że przy istniejących i narastających coraz trudniejszych warunkach prowadzenia działalności przez zakłady przetwórcze, w tym spółdzielnie mleczarskie nie będzie realnej możliwości wyrównania w/w wzrostu kosztów produkcji mleka poprzez wzrost cen skupu mleka.

Ewentualna dynamika wzrostu cen skupu mleka w stopniu wyrównującym wzrost kosztów produkcji mleka, na którą, jak dowodzi tego obecna praktyka handlowa, nałożą się praktyki wielkich sieci handlowych w zakresie marż, skutkowałyby tak dużym wzrostem cen detalicznych, który nie byłby w dłuższym okresie i skali, do zaakceptowania przez konsumentów.

Jednocześnie w skali kraju należy także zauważyć w powiązaniu z powyższymi czynnikami i okolicznościami, że mleko jest jednym z zasadniczych elementów zapewnienia stabilnego poziomu bezpieczeństwa żywnościowego Polski.

Wobec powyższego Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich – Związek Rewizyjny zwraca się do Pana Ministra o opracowanie i wdrożenie przez MRiRW nowego, szczególnego mechanizmu lub mechanizmów wsparcia dla producentów mleka, finansowanego:

- w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, z ewentualnym dodatkowym udziałem wsparcia krajowego
- ze środków krajowych,
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- z ewentualnym uwzględnieniem w części np. środków z Polityki Spójności w ramach następnej perspektywy finansowej.

II. Uwagi do Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, zwanego dalej „Planem”:

1. ad. II. Zalecenia Komisji dla Polski dotyczące planu strategicznego WPR

Zalecenie - Wsparcie inteligentnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa przy zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego (str.11).

W ramach realizacji dążenia do Wsparcia inteligentnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa przy zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego wskazane jest rozszerzenie w ramach Planu Strategicznego, w tym w zakresie zaproponowanych form interwencji zagadnień wsparcia dla

sektora mleczarskiego: rolników – hodowców krów mlecznych, zakładów przetwórczych, w szczególności spółdzielni mleczarskich.

Sektor mleczarstwa spełnia wszystkie w/w założenia:

- połączenie produkcji roślinnej (bazy paszowej) oraz produkcji zwierzęcej – krów mlecznych oraz młodego bydła umożliwia wyższy poziom odporności na zmiany przyrodnicze i rynkowe,
- prowadzenie hodowli krów mlecznych w ok. 100 tys. gospodarstw oraz produkcji w ponad 100 zakładach przetwórczych, rozlokowanych na terenie całego kraju, w asortymencie kilkuset różnorodnych produktów, w bardzo wysokim zakresie zapewnia bezpieczeństwo żywnościowe w skali lokalnej, krajowej oraz w UE.

Na marginesie należy zauważyć, iż brak w okresie kilkunastu lat wcześniej, stosownego wsparcia dla rolników – hodowców krów mlecznych oraz młodego bydła, skutkowało zaprzestaniem prowadzenia produkcji zwierzęcej przez kilkadziesiąt tysięcy gospodarstw w skali kraju. Miało to szereg negatywnych konsekwencji ekonomiczno-społecznych oraz także negatywnych konsekwencji dla środowiska przyrodniczego - np. spowodowało degradację łąk, a tym samym upadek bioróżnorodności.

2. W ramach realizacji zagadnienia - Wzmocnienie struktury społeczno-ekonomicznej obszarów wiejskich (str. 12) zasadne jest wprowadzenie większego wsparcia dla spółdzielczości na terenach wiejskich, w tym wsparcia dla spółdzielni mleczarskich.

Spółdzielnie mleczarskie tworzą, sprawdzone w toku kilkudziesięcioletniej praktyki, formy zrzeszania się rolników – hodowców krów mlecznych, producentów mleka.

Gwarantują rolnikom stabilny zbyt tak wrażliwego surowca jakim jest mleko surowe. Ponadto stanowią trwały element lokalnej struktury produkcyjno-społecznej.

3. ad. Skrót analizy SWOT dla celu szczegółowego 1.

W ramach celu 1 wnioskujemy o rozszerzenie zakładanego wsparcia o większy zakres wsparcia dla hodowli krów mlecznych:

- wsparcie dla produkcji mleka w warunkach ekologicznych,
- wzrost zakresu wsparcia dla produkcji zwierzęcej np. zwiększenie limitu dopłat do krów mlecznych z obecnych 20 szt. do np. 30 szt.,
- wprowadzenie np. nowej formy wsparcia dla odtworzenia i utrzymania rolniczego wykorzystania nieużytkowanych łąk i pastwisk, w tym na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,

W nawiązaniu do twierdzenia, że *„obecnie w Polsce blisko 50% powierzchni trwałych użytków zielonych znajduje się w gospodarstwach nieposiadających zwierząt, co negatywnie rzutuje na właściwości gleb”* zasadne jest rozważenie nowej formy wsparcia dla posiadaczy użytków rolnych, którzy nie prowadzą produkcji zwierzęcej lecz zobowiążą się do odtworzenia i utrzymania rolniczego wykorzystania nieużytkowanych łąk i pastwisk, jako bazy paszowej dla rolników prowadzących produkcję zwierzęcą. Wpłata wsparcia następowałaby pod

warunkiem pozyskania pasz z w/w użytków rolnych i przedstawienia potwierdzenia sprzedaży w/w pasz rolnikom, prowadzącym produkcję zwierzęcą.

Polskie mleczarstwo ma możliwości produkcyjne oraz możliwości eksportu większej ilości produktów mleczarskich. Jednym z ograniczeń jest wielkość produkcji mleka, której wzrost jest ograniczany m.in. możliwościami lokalnej bazy paszowej.

Jednocześnie z powodu szeregu czynników, w tym wysokie koszty, są ograniczone możliwości, na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, rozpoczęcia od podstaw i rozwoju produkcji mleka.

Jednym z rozwiązań w/w stanu jest uruchomienie wsparcia (nowy mechanizm interwencji) dla odtworzenia na tych terenach produkcji pasz ukierunkowanych na jej dostawę (sprzedaż) dla rolników już prowadzących produkcję mleka.

4. ad. Cel 3 (str. 24 i nast.)

W ramach w/w celu są m.in. wyrażone twierdzenia, wsparcia sektora przetwórstwa rolno-spożywczego:

„Dotychczasowe ustalenia na poziomie krajowym wskazują na potrzebę kontynuowania wsparcia dla sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w celu m.in. stymulowania dobrych praktyk wśród przetwórców rolno-spożywczych w zakresie zrównoważonego przetwarzania żywności, sposobów jej sprzedaży i budowania dobrych relacji z dostawcami surowców rolnych.”

– „wsparcie inwestycyjne dla podmiotów przetwórstwa rolno spożywczego.”

lecz jednocześnie należy stwierdzić, że przedstawiony w Planie zakres zaproponowanych mechanizmów i wielkości wsparcia dla przedsiębiorców sektora przetwórstwa rolno-spożywczego jest ograniczony, w tym w zakresie zagadnień finansowych.

Powoduje to obawy przed utrzymaniem poziomu konkurencyjności polskich przedsiębiorców z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym branży mleczarstwa, w skali rynku krajowego, UE i światowego, w sytuacji konieczności poniesienia przez polskich przedsiębiorców, w tym polskie spółdzielnie mleczarskie wysokich kosztów w celu zrealizowania nowych wymogów – wynikających z bardzo ambitnych celów klimatycznych UE.

5. ad. Cel 6 (str. 38)

Zasadność wnioskowanego wcześniej, w zakresie dot. Celu 1, uruchomienia dodatkowego wsparcia dla pozyskujących pasze na terenach obecnie nieużytkowanych rolniczo jest potwierdzona w dokumencie Planu – w ramach celu 6:

Najczęstszym bezpośrednim rezultatem zaprzestania użytkowania jest spontaniczna sukcesja wtórna prowadząca do całkowitej degradacji ekosystemów półnaturalnych ze specyficznym zestawem gatunków fauny i flory, w tym gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych. Często obserwowane jest także wkraczanie gatunków

obcych geograficznie – inwazyjnych. Odtworzenie pierwotnych układów o zbliżonych walorach przyrodniczych jest zadaniem czasochłonnym, kosztownym i o trudnych do przewidzenia rezultatach. Dlatego też kontynuacja tradycyjnego, rolniczego wykorzystania gruntów o niskiej produktywności oraz cennych przyrodniczo jest bardzo istotnym czynnikiem zachowania krajobrazu i bioróżnorodności.

W powyższej sytuacji zasadne jest udzielanie wsparcia dla różnych form utrzymania (własnej) produkcji zwierzęcej lub produkcji pasz (na sprzedaż dla innych rolników prowadzących produkcję zwierzęcą, w tym dla producentów mleka).

6. ad. Cel 9 (str. 53 i nast.)

W zakresie celu 9, pozytywnie opiniując zapisy Planu, zawracam się jednocześnie aby w praktyce jego realizacji zostały wprowadzone rozwiązania prawne w przyszłych dokumentach wykonawczych do Planu, które zapewnią w ramach wsparcia zrzeszania się producentów – by wsparcie było udzielane zarówno dla grup producentów ale także dla - organizacji producentów.

Nie powinno dochodzić do sytuacji gdy pomoc udzielona dla grupy producentów, z której część członków jest jednocześnie członkami organizacji producentów (np. spółdzielni) blokowała prawnie możliwość udzielenia wsparcia dla organizacji producentów (np. dla spółdzielni mleczarskiej).

7. ad. Przegląd interwencji, które przyczyniają się do zapewnienia spójnego i zintegrowanego podejścia do zarządzania ryzykiem (str. 61 i nast.)

W zakresie tego zagadnienia powinno się uwzględnić szczególną sytuację gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka.

Z założenia, postulowana w Planie dywersyfikacja struktury produkcji: zastosowanie różnych upraw, w celu zwiększenia bioróżnorodności i ograniczenia chorób roślin, zrównoważenia gospodarstw rolnych poprzez łączenie produkcji roślinnej i zwierzęcej, jest zasadna - należy jednak uwzględnić specyfikę towarowej produkcji mleka surowego.

W gospodarstwach ukierunkowanych na produkcję mleka następuje specjalizacja pozwalająca na zwiększenie postulowanej w Planie dochodowości rolniczej – odbywa się to jednak faktycznie kosztem ograniczenia dywersyfikacji struktury produkcji.

Większość tych gospodarstw poza wysoko rozwiniętą produkcją zwierzęcą prowadzi wprawdzie także duży zakres produkcji roślinnej lecz faktycznie nie prowadzi to do dywersyfikacji ekonomiczno-finansowej, gdyż produkcja roślinna w tych gospodarstwach (np. zbóż, kukurydzy) jest prowadzona w głównym zakresie pod potrzeby hodowli krów mlecznych – tworzenie własnej bazy paszowej. Skutkuje to jedynie częściowym ograniczeniem ryzyka - ograniczaniem wzrostu części kosztów np. pasz oraz ryzyka braku dostępności pasz np. w przypadku regionalnej lub krajowej suszy.

Jednak rolnicy – producenci mleka, nawet w sytuacji dużego zakresu produkcji roślinnej, są w zasadniczym stopniu uzależnieni od wahań cen na rynku mleka – produktu finalnego z całości produkcji w ramach danego gospodarstwa.

W ich przypadku faktycznie, mimo dywersyfikacji rodzajów produkcji, nie ma dywersyfikacji ryzyka ogółem, a tym samym wobec nich powinny być zastosowane szczególne mechanizmy wsparcia, w sytuacjach wystąpienia dużych wahań lub stałego „załamania się” cen mleka.

8. ad. Przegląd interwencji sektorowych (str. 69)

Ad. zasadności rozszerzenia realizacji interwencji sektorowych w sektorach innych niż obowiązkowe, tj. poza sektorem owoców i warzyw oraz pszczelarstwa – w sektorze produkcji i przetwórstwa mleka.

W nawiązaniu do stwierdzeń zawartych na str. 69 Planu:

„na chwilę obecną nie ma w tym zakresie wystarczającego potencjału, przede wszystkim ze względu na brak organizacji producentów utworzonych w oparciu o przepisy rozporządzenia 1308/2013 w sektorach innych niż owoce i warzywa. Producenci rolni w trakcie konsultacji wskazywali głównie na potrzebę wspierania zorganizowanych form współpracy rolników poprzez działanie dedykowane nowym i rozwijającym się grupom producentów rolnych i organizacjom producentów w formie wsparcia ryczałtowego. Z kolei w ocenie MRiRW oraz ARiMR, opartej także o doświadczenia z wdrażania podobnego mechanizmu w sektorze owoców i warzyw oraz w pszczelarstwie, rozszerzenie mechanizmu interwencji sektorowych na inne rynki wiązałoby się z wysokim ryzykiem niepełnego wykorzystania krajowej koperty finansowej (brak mechanizmu powrotu niewykorzystanych środków finansowych przeznaczonych na realizację interwencji sektorowych do koperty krajowej płatności bezpośrednich). Taka ocena wynika zarówno z obecnego braku uznanych organizacji jak i z dużej złożoności systemowych rozwiązań w przepisach UE, w tym z nowego systemu sprawozdawczości w nowym modelu wdrożeniowym WPR. W projekcie Planu Strategicznego WPR przewidziano realizację interwencji sektorowych w zakresie obligatoryjnym dla państwa członkowskiego, tj. w sektorach owoców i warzyw oraz w pszczelarstwie.”

Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich – Związek Rewizyjny zwraca się o rozszerzenie zakresu interwencji – oprócz obligatoryjnego dla państwa członkowskiego: sektora owoców i warzyw oraz pszczelarstwa
- także na sektor produkcji i przetwórstwa mleka.

W Planie ograniczenie zakresu interwencji jest uzasadniane twierdzeniami, że interwencje sektorowe w pozostałych sektorach poza sektorami owoców i warzyw oraz pszczelarstwa nie będą realizowane z uwagi na niski wyjściowy stopień zorganizowania rolników, dużą złożoność systemowych rozwiązań w przepisach UE i ryzyko utraty środków (brak mechanizmu powrotu niewykorzystanych środków do koperty krajowej płatności bezpośrednich).

W zakresie sytuacji sektora mleczarstwa w Polsce w/w obawy i zagrożenia nie są zasadne.

Od wielu lat stopień zorganizowania rolników – producentów mleka w Polsce w spółdzielnie mleczarskie jest bardzo wysoki a tym samym nie są zasadne obawy:

- o niski poziom zorganizowania a tym samym formalnych, organizacyjnych możliwości absorpcji potencjałów środków wsparcia,
- o utratę środków z powodu niskiego poziomu stopnia zorganizowania rolników.

Wobec powyższego zasadny jest wniosek o rozszerzenie zakresu interwencji na sektor produkcji i przetwórstwa mleka.

9. ad. interwencja – kod I 5.1. Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów (str.141 i nast.) (wielkość prognozowanego wsparcia – 1. 689 265 szt.)

KZSM ZR wnioskuje o zwiększenie limitu ilości zwierząt - krów kwalifikujących się do płatności – z 20 do np. 30 krów.

Ma to szczególne znaczenie w nawiązaniu do przedstawionych na wstępie niniejszego pisma zagadnień, uwarunkowań i zagrożeń związanych ze wzrostem kosztów produkcji mleka oraz zasadnością wsparcia produkcji mleka w celu utrzymania opłacalności produkcji mleka, zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego Polski oraz „złagodzenia” konsumentom skali wzrostu cen detalicznych spowodowanych gwałtownie rosnącymi kosztami produkcji mleka, niezależnymi obiektywnie od rolników – producentów mleka.

10. ad. interwencja – kod I 5.2. Wsparcie dochodów związane z produkcją młodego bydła (str.141 i nast.) (wielkość prognozowanego wsparcia – 1. 689 265 szt.)

Analogicznie jw. KZSM wnioskuje o zwiększenie limitu ilości zwierząt – młodego bydła kwalifikujących się do płatności – z 20 do np. 30 szt.

11. ad. Załącznik Nr 1

Propozycja realizacji przez Polskę zaleceń KE w sprawie Planu Strategicznego WPR

- 1) Ad. Rekomendacja nr 1: *Osiągnięcie większej konkurencyjności i wydajności sektora rolno-spożywczego poprzez wsparcie inwestycji i instrumenty finansowe, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb, potencjału rozwojowego i wyzwań związanych z większą zrównoważonością.*

W nawiązaniu do w/w rekomendacji wskazane jest przeznaczenie większych środków na wsparcie inwestycji:

- dla rolników na inwestycje w gospodarstwach rolnych, w tym dla producentów mleka,
- oraz dla przedsiębiorców, na inwestycje w zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym na dostosowanie się do zmian rynkowych, w skali UE oraz w skali światowej oraz do wyzwań klimatycznych, w tym do wymogów nowych przepisów, których wdrożenie zakłada UE w ramach dochodzenia do osiągnięcia ambitnych celów klimatycznych.

W Planie Strategicznym WPR m.in. powinno się wprowadzić większe wsparcie dla wdrażania stosowania niskoemisyjnych technologii.

W sektorze produkcji zwierzęcej oraz w zakładach przetwórstwa mięsa i mleka, w tym w mleczarniach, konieczne jest wsparcie finansowe dla wprowadzania innowacyjnych rozwiązań w zakresie technologii linii produkcyjnych, cyfryzacji procesów produkcyjnych oraz automatyzacji.

W powyższym zakresie należy dążyć co najmniej do utrzymania obecnego poziomu warunków i możliwości konkurencyjności polskiego sektora przetwórstwa rolno-spożywczego na rynku UE.

W sytuacji gdy np. w innych krajach UE sektor rolno-spożywczy otrzyma znaczące wsparcie pomocowe a w Polsce nie będzie takiego wsparcia, to nawet wzrost jakości produktów oferowanych przez rolników, w sytuacji braku konkurencyjności przetwórstwa tych produktów przez polskie zakłady przetwórcze, ostatecznie nie przełoży się na efekt wzrostu dochodów rolniczych.

Brak konkurencyjności sektora przetwórczego, w tym konkurencyjności technologicznej i produktowej, wymagającej stałych nakładów finansowych stwarza zagrożenie stagnacji lub nawet regresu w zakresie wolumenu sprzedaży, oraz rentowności sprzedaży.

Skutkiem może być także spadek eksportu i wzrost importu. W konsekwencji może nastąpić spadek udziału zaopatrzenia rynku krajowego przez polskie produkty, pochodzące od polskich rolników.

Istotnym w tym zakresie jest rynek mleka i sytuacja spółdzielni mleczarskich.

W dalszej perspektywie może nastąpić spadek dochodów nie tylko rolników ale także ludności pozarolniczej w skali całego kraju, w przypadku większego uzależnienia zaopatrzenia ludności w żywność od importu i drastycznych zmian i różnic kursowych walut.

- 2) Ad. Rekomendacja nr 3: *Przywrócenie równowagi sił w łańcuchu dostaw żywności poprzez ukierunkowanie systemów wsparcia mających na celu zwiększenie poziomu zorganizowania rolników oraz stymulowanie konsolidacji i uznawania różnych rodzajów organizacji i spółdzielni producentów, zwłaszcza w sektorach owoców i warzyw oraz wieprzowiny. Również lokalni mali i średni przetwórcy są ważnymi podmiotami, jeżeli chodzi o wzmacnianie pozycji rolników i równowagę siły przetargowej w łańcuchu dostaw.*

W ramach realizacji w/w rekomendacji wskazane jest zwiększenie zakresu wsparcia lub nawet uruchomienie dodatkowych zakresów wsparcia dla małych i średnich mleczarni.

Małe i średnie mleczarnie sprawnie, długookresowo i z dużymi pozytywnymi efektami ekonomicznymi zrzeszają duże ilości rolników – producentów mleka z danego rynku lokalnego.

Obecnie w ramach zrzeszania się w spółdzielni mleczarskiej, te spółdzielnie oferują nie tylko stabilny skup całości wyprodukowanego przez danego członka spółdzielni mleka ale także oferują szereg innych usług i form wsparcia dla swoich

członków: doradztwo, zakup środków produkcji po niższych cenach (wykorzystanie efektu skali), wsparcie w sytuacjach siły wyższej, itp.

Ponadto powiązanie lokalnego skupu surowca, z elementami produkcji asortymentu wyrobów związanych ze specyfiką danego regionu, wysoką jakością oraz częściowo lokalnym zbytem produktów, powoduje narastanie w danym środowisku „lokalnego patriotyzmu zakupowego”. Ma to istotne znaczenie dla kształtowania się i umacniania pozytywnych nawyków społeczeństwa w zakresie zakupu produktów żywnościowych z szczególnym preferowaniem produktów polskich, w tym lokalnych.

12. ad. Załącznik nr 2 Cel. 1 Analiza SWOT

W zakresie części **Szanse** (drugi akapit), w sformułowaniu:

„Wsparcie finansowe (unijne i krajowe) adekwatne do faktycznych potrzeb i ukierunkowane na trwałe rozwiązania wspierające potencjał ekonomiczny gospodarstw rolnych.”,

jest co najmniej dyskusyjne, w szczególności co do zagadnienia wielkości tego wsparcia (ilości środków ogółem oraz ich wysokości na poszczególne przypadki indywidualnego wsparcia) twierdzenie, że wsparcie finansowe jest „adekwatne do faktycznych potrzeb”

Tego typu sformułowanie nie jest zgodne z rzeczywistością – co najmniej w zakresie wielkości środków wsparcia (ogółem i na dany projekt).

Ponadto takie sformułowanie podważa starania Polski do UE o większe środki np. w zakresie wzrostu poziomu dopłat bezpośrednich.

Ponadto jest oczywiste, że obecnie proponowany poziom wsparcia nie zaspokaja potrzeb przedsiębiorstw rolno-spożywczych, w zakresie wyrównania ich konkurencyjności na rynku UE i światowym, w związku z rosnącymi kosztami spowodowanymi, obecnie i w przyszłości, w związku z założonymi celami klimatycznymi.

Prawdopodobnie autor/rzy tego twierdzenia mieli na myśli inną okoliczność niż twierdzenie, że wysokość wsparcia finansowego (unijnego i krajowego) jest adekwatna, w zakresie łącznej ilości oraz indywidualnych wysokości wsparcia projektów, do faktycznych potrzeb.

Jeżeli jest to jedynie „niefortunne brzmienie” to wymaga to stosownego zmodyfikowania.

Ponadto należy zauważyć, że w akapicie siódmym – twierdzenie zawarte w akapicie drugim jest faktycznie powtórzone ponownie – dodano jedynie brzmienie „(z uwzględnieniem specyfiki gospodarstw o małej wielkości ekonomicznej) w ramach WPR i krajowej.”

Należy także zauważyć, że w/w twierdzenia, o „Wsparciu finansowym (unijne i krajowe) **adekwatnym do faktycznych potrzeb**” zawarte w analizie SWOT cel 1, są w sprzeczności z twierdzeniami zawartymi w załączniku 2.2 – Analiza SWOT Celu 2, w którym w części **Zagrożenia** jest zawarte twierdzenie: „**Ograniczone środki**

budżetowe na WPR, która realizuje wiele różnych celów, mogą skutkować nieefektywnym ich wykorzystaniem.

13. ad. Załącznik nr 2.3 **Cel. 3** Analiza SWOT

W sytuacji gdy w ramach analizy SWOT cel 3 znajdują się m.in. następujące twierdzenia:

„Mocne strony

Dobrze rozwinięta współpraca sektora rolnego i przetwórczego w spółdzielczości mleczarskiej;”

„Słabe strony

Słabnąca pozycja MŚP w sektorze przetwórstwa w tym ograniczone możliwości finansowania inwestycji (luka finansowa);”

„Szanse

Dalszy wzrost znaczenia sektora przetwórstwa (mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa – MŚP) jako głównego odbiorcy produktów rolnych na poziomie lokalnym;”

to konsekwencją w ramach całości Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 oraz w zaproponowanych w nim mechanizmach wsparcia i interwencji powinien być zaproponowany znaczący, realny wzrost wsparcia dla MŚP, poprzez zaproponowanie konkretnych mechanizmów wsparcia, interwencji dedykowanych konkretnie dla MŚP, w tym dla branży mleczarstwa, spółdzielni mleczarskich.

14.ad. Załącznik nr 2.10 **Cel. 10** Analiza SWOT

W sytuacji gdy w ramach Analizy SWOT w części Słabe strony jest zawarte twierdzenie:

„Nadmierne bariery administracyjne i proceduralne.”

to konsekwentnie powinien być podjęty przez MRiRW przegląd zagadnień administracyjnych i proceduralnych, związanych z zagadnieniami realizacji w Polsce, Wspólnej Polityki Rolnej, w celu zdiagnozowania konkretnych przypadków nadmiernych barier administracyjnych i proceduralnych i podjęcie działań w celu ich usunięcia lub uproszczenia, w ramach przepisów krajowych oraz wystąpienie do UE w zakresie zagadnień wynikających z przepisów UE.

15. Inne uwagi

KZSM ZR z satysfakcją przyjmuje uwzględnienie części uwag i wniosków przedstawionych przez KZSM w ramach konsultacji pierwszej wersji Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej dotyczącego okresu 2023-2027, przedstawionych w lutym 2021 r.

Jednocześnie stwierdzamy, że mimo naszych uwag i wniosków, w obecnym brzmieniu Planu, zostały utrzymane poprzednie zapisy w treści załącznika nr 2.9 Cel 9 Analiza SWOT, które przedstawiają stany i tendencje niezgodnie z rzeczywistością lub zawierają błędy metodologiczne..

Nadal pozostawiono kwestionowane przez KZSM zapisy dot. m.in. twierdzeń o:

- spadku spożycia artykułów mlecznych na 1 mieszkańca, o rzekomo 33 % – w sytuacji gdy rzeczywistość jest inna – faktycznie jest wzrost o 17%.
- wielkości i strukturze spożycia np. przetworów mlecznych, rzekomo znacznie poniżej zalecanych wielkości spożycia,
- wysokości strat zbóż i mleka – poziomy zawyżone ok. 3-krotnie, co w przypadku np. zbóż skutkuje zawyżeniem szacowanej ilości strat o ok. 1,0 mln ton.

Wobec powyższego w powyższym zakresie KZSM podtrzymuje swoje uwagi i wnioski przedstawione w lutym 2021 – ich tekst w załączeniu.

W zał.

Uwagi do Części opisowej

Załącznik nr 2.9 Cel 9

2 powołaniem
PREZES ZARZĄDU
mgr inż. Waldemar Bros

- 1) Do rozważenia zasadnicza wątpliwość co do poprawności metodologicznej przedstawianych danych w zakresie wielkości i zmian spożycia niektórych podstawowych produktów żywnościowych a w konsekwencji wątpliwość co do formułowanych ocen.

Przykładem są dane dotyczące spożycia mleka.

Przykładowo na wykresie 14 na **str. 30** (wcześniej w pierwszej wersji PS WPR str. 26)

przedstawiono spadek miesięcznego spożycia mleka w latach 2005 – 2018 – w kg/na osobę:

- z ok. 4,5 kg/osoba miesięcznie w 2005 r.

- do ok. 3,0 kg/osoba miesięcznie w 2018 r. - spadek aż o ok. 33 %.

Może to powodować mylne wyobrażenie o spadku spożycia artykułów mlecznych na 1 mieszkańca – w sytuacji gdy rzeczywistość jest inna.

Jest faktem, że w ostatnich latach spada spożycie samego mleka lecz jednocześnie wzrasta spożycie ogółem mleka i przetworów mlecznych – jest to pozytywna tendencja ograniczania spożycia nieprzetworzonego mleka na rzecz wzrostu spożycia mleka przerobionego na przetwory mleczne.

Wg. danych GUS – Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2019 GUS (wszystkie poniższe dane są z w/w rocznika GUS) - tabela 67 Spożycie niektórych artykułów żywnościowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca, str. 322 - spożycie mleka w litrach (łącznie z mlekiem przeznaczonym na przetwory; bez mleka przerobionego na masło) na 1 mieszkańca Polski wynosiło:

- w 2010 r. - **189 litrów**,

- w 2015 r. – 213 litrów

- a w 2018 r. - **221 litrów**.

Wobec powyższego faktyczne spożycie mleka i przetworów mlecznych na 1 mieszkańca Polski w 2018 r. było wyższe o 17 % w stosunku do 2010 r.

(a nie niższe jak wykazuje wykres 14 oraz opis na str. 31).

- 2) Podobnie występują wątpliwości co do prawidłowości zestawienia danych w tabeli 5 na str. 31 (w poprzedniej wersji PS WPR str. 27).

W tej tabeli porównuje się dzienne lub tygodniowe statystyczne spożycie grup produktów na osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do wielkości wg. zaleceń żywnościowych.

Powstaje kilka wątpliwości, w tym w zakresie mleka i przetworów mlecznych - w tabeli GUS nr 70 Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. –

są dane o spożyciu w wysokości 4,68 kg/miesiąc /osoba,

co daje wprawdzie 156 g/osoba/dzień –

są to jednak dane uwzględniające **jedynie część** przetworów mlecznych: mleko (bez mleka zagęszczonego, mleka w proszku), jogurty, sery i twarogi

(bez słodkich serków) – natomiast w asortymencie polskich producentów jest jeszcze szereg innych przetworów mlecznych, które nie są uwzględnione w w/w ilości.

Ponadto w zakresie np. mleka i przetworów mlecznych nie powinno się używać przy porównaniach jednostek fizycznych lecz jednostek przeliczeniowych gdyż ilości fizyczne różnych asortymentów nie są porównywalne dietetycznie np. porównanie spożycia 1 kg mleka z 0,5 kg sera żółtego (wg sposobu prezentacji

z tabeli np. zastąpienie w skali miesiąca 1 litra mleka 500 g sera żółtego jest pogorszeniem się wielkości spożycia – w sytuacji gdy w rzeczywistości nastąpił wzrost spożycia pod względem dietetycznym.

Ponownie należy podkreślić że według danych GUS spożycie mleka w litrach (łącznie z mlekiem przeznaczonym na przetwory; bez mleka przerobionego na masło) na 1 mieszkańca Polski w 2018 r. wyniosło - 221 litrów i było wyższe o 17 % w stosunku do 2010 r.

3) Zasadnicze uwagi co do szacunku strat zbóż w skali roku – str. 39 (poprzednio str. 34) .

Jeżeli w badanej grupie gospodarstw łączny roczny poziom strat zbóż wynosił ok. 2 % produkcji zbóż, to tym wskaźnikiem powinno się dokonać szacunku strat zbóż w skali kraju – wówczas poziom strat wynosiłby ok. 500 tys. t w skali roku a nie 1.500 tys. t.

Nie jest natomiast zasadne stosowanie uśrednionego wskaźnika strat na 1 gospodarstwo w wysokości 1,13 tony/gospodarstwo gdyż w Polsce jest duże zróżnicowanie gospodarstw i nie są porównywalne np. gospodarstwa o wielkości nieco przekraczającej 1 ha (w przypadku takiego gospodarstwa poziom strat w wysokości 1,13 t, wynosiłby ponad 30 % całości zbioru – w polskich warunkach nie jest to realne) z gospodarstwami np. o pow. 50-100 ha.

Wobec powyższego szacunkowy poziom strat (podany na str. 36) w wysokości ok. 1,5 mln ton w skali roku jest zawyżony o ok. 1,0 mln ton.

4) Przedstawiony na str. 35 szacunek strat w sektorze mleczarskim jest także zawyżony – „łączne straty wynosiły w badanej grupie gospodarstw 69,6 tys. litrów mleka w 2017 roku, co stanowiło średnio 278 litrów na gospodarstwo, a w 2018 roku – 64,3 tys. litrów, co stanowiło średnio 256 litrów na gospodarstwo. Uwzględniając analizowany okres średnie straty mleka na rok na gospodarstwo wynosiły 266,7 litra. Wyniki te mogą być odniesione w skali kraju i przekładają się na 27 940 tysięcy litrów w roku 2017 i 24 782 tysięcy litrów mleka w 2018 roku oraz 26 287 tysięcy litrów.”

Prawdopodobnie podobnie jak w przypadku rynku zbóż popełniono błąd metodologiczny - w badanej grupie gospodarstw znalazły się duże gospodarstwa, których średnia wielkość produkcji była znacznie wyższa od średniej produkcji krajowej, w konsekwencji zastosowanie średniej wysokości strat dla badanych gospodarstw w wysokości 266 litrów nie jest adekwatne do średniej wysokości strat w skali kraju a tym samym przedstawiony w tekście szacunek strat mleka jest zawyżony (w przypadku rynku zbóż zawyżenie strat było ok. 3 krotne).